

UO'K: 616-089:614.253.5

XIRURGIYA BO'LMIDA OPERATSIYADAN KEYINGI DAVRDA HAMSHIRALIK PARVARISHINING ASORATLAR PROFILAKTİKASIDAGI O'RNI

Burxonova N.Dj., Valiyeva A.S.

Abu Ali ibn Sino nomidagi Qo'qon jamoat salomatligi texnikumi

Annotatsiya. *Maqolada xirurgiya bo'limida operatsiyadan keyingi davrda hamshiralik parvarishini standartlashtirilgan protokol asosida tashkil etishning operatsiyadan keyingi asoratlarning chastotasiga ta'siri o'rganildi. Tadqiqotda nazorat (an'anaviy parvarish) va asosiy (standartlashtirilgan parvarish protokoli) guruhlarini taqqoslandi. Olingan natijalar standartlashtirilgan hamshiralik parvarishi yara infeksiyasi, pnevmoniya va boshqa asoratlarning chastotasini ishonchli ravishda kamaytirishini ko'rsatdi.*

Kalit so'zlar: *hamshiralik ishi, operatsiyadan keyingi parvarish, asoratlarning profilaktikasi, jarrohlik infeksiyasi, parvarish protokoli, bemor xavfsizligi.*

KIRISH (INTRODUCTION)

Jarrohlik amaliyotida operatsiyadan keyingi davr bemorning sog'ayishi va asoratlarning oldini olish nuqtai nazaridan eng mas'uliyatli bosqichlardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ma'lumotlariga ko'ra, operatsiyadan keyingi asoratlarning jarrohlik bemorlarining 5-15 foizida kuzatiladi va ular davolanish muddatining uzayishi hamda o'lim ko'rsatkichlarining ortishiga olib keladi. Bu asoratlarning muhim qismi - operatsiya joyi infeksiyasi (OJI), nafas yo'llari va siydik yo'llari infeksiyalari, tromboembolik holatlar - to'g'ri tashkil etilgan parvarish orqali oldini olish mumkin bo'lgan holatlardir.

Hamshira operatsiyadan keyingi parvarish jarayonida bemor bilan eng ko'p bevosita aloqada bo'ladigan tibbiyot xodimi sifatida asoratlarni erta aniqlash va profilaktika qilishda markaziy o'rin egallaydi. Hamshiralik faoliyatining standartlashtirilmaganligi, ya'ni har bir xodim o'z tajribasiga tayanib ish ko'rish, parvarish sifatining barqaror bo'lmashligiga olib keladi. Tadqiqotning maqsadi - xirurgiya bo'limida operatsiyadan keyingi davrda standartlashtirilgan hamshiralik parvarishi protokolini joriy etishning operatsiyadan keyingi asoratlarning chastotasiga ta'sirini baholashdan iborat.

Materiallar va usullar (Materials and Methods)

Tadqiqot 2024-2025-yillarda tibbiyot muassasalarining umumiy jarrohlik bo'limida rejali qorin bo'shlig'i operatsiyalarini o'tkazgan 180 nafar bemor jalb etildi. Bemorlar tasodifiy taqsimlash yo'li bilan ikki guruhga ajratildi: nazorat guruhi (n=90) - an'anaviy hamshiralik parvarishi olgan bemorlar, asosiy guruh (n=90) - standartlashtirilgan hamshiralik parvarishi protokoli asosida parvarish olgan bemorlar.

Standartlashtirilgan protokol quyidagi tarkibiy qismlardan iborat bo'ldi: qo'l gigiyenasiga qat'iy rioya qilish, yara holatini reja asosida baholash va aseptik bog'lash, og'riqni baholash

shkalasidan foydalanish, erta faollashtirish (mobilizatsiya), nafas gimnastikasi, kateterlarni o'z vaqtida olib tashlash va bemorni o'qitish.

Tadqiqotning asosiy ko'rsatkichlari sifatida operatsiya joyi infeksiyasi, postoperatsion pnevmoniya, siydik yo'llari infeksiyasi chastotasi va o'rtacha statsionar davolanish muddati o'rganildi. Statistika tahlil χ^2 mezon va Student t-mezon yordamida amalga oshirildi; $p < 0,05$ qiymati statistik ishonchli deb qabul qilindi.

Natijalar (Results)

Tadqiqot natijalari asosiy guruhda operatsiyadan keyingi asoratlarning chastotasi nazorat guruhiga nisbatan ishonchli ravishda past bo'lganligini ko'rsatdi. Asoratlarning taqsimoti 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval.

Guruhlar bo'yicha operatsiyadan keyingi asoratlarning chastotasi

Ko'rsatkich	Nazorat (n=90)	Asosiy (n=90)	p
Operatsiya joyi infeksiyasi	12 (13,3%)	4 (4,4%)	$<0,05$
Postoperatsion pnevmoniya	8 (8,9%)	2 (2,2%)	$<0,05$
Siydik yo'llari infeksiyasi	7 (7,8%)	3 (3,3%)	$>0,05$
Jami asoratlarning	27 (30,0%)	9 (10,0%)	$<0,05$

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, asosiy guruhda umumiy asoratlarning chastotasi 10,0 foizni tashkil etib, nazorat guruhidagi 30,0 foizga nisbatan uch barobar past bo'ldi ($p < 0,05$). Operatsiya joyi infeksiyasi asosiy guruhda 4,4 foizga (nazoratda 13,3%), postoperatsion pnevmoniya esa 2,2 foizga (nazoratda 8,9%) kamaydi.

O'rtacha statsionar davolanish muddati asosiy guruhda $7,2 \pm 1,4$ kunni tashkil etdi, nazorat guruhida esa $9,8 \pm 2,1$ kun bo'ldi ($p < 0,05$). Shuningdek, asosiy guruhda og'riqni nazorat qilish ko'rsatkichlari va bemorlarning parvarish sifatidan qoniqish darajasi yuqoriroq qayd etildi.

Muhokama (Discussion)

Olingan natijalar standartlashtirilgan hamshiralik parvarishi protokollining operatsiyadan keyingi asoratlarning profilaktikasidagi samaradorligini tasdiqlaydi. Asoratlarning kamayishi avvalo qo'l gigiyenasi va aseptika qoidalariga qat'iy rioya qilish, yarani reja asosida nazorat qilish hamda bemorni erta faollashtirish bilan bog'liq.

Bemorni erta mobilizatsiya qilish va nafas gimnastikasi o'pkada dimlanish hodisalarini kamaytirib, postoperatsion pnevmoniya chastotasining pasayishiga olib keldi. Bu natijalar erta faollashtirishning tromboembolik va o'pka asoratlari profilaktikasidagi ahamiyatini ta'kidlovchi xalqaro tadqiqotlar bilan mos keladi.

Hamshiraning bemorni o'qitishdagi (operatsiyadan keyingi rejim, yara parvarishi, ogohlantiruvchi belgilar) faol ishtiroki bemorning davolash jarayoniga jalb etilishini oshirib, asoratlarni erta aniqlashga yordam berdi. Standartlashtirilgan protokol parvarish sifatining xodimga bog'liq tafovutlarini kamaytirib, barqaror natijani ta'minlaydi.

Tadqiqotning cheklovlari sifatida uning bir muassasa doirasida o'tkazilganligi va namuna hajmining nisbatan cheklanganligini ko'rsatish mumkin. Kelgusi tadqiqotlarda ko'p markazli yondashuv va uzoq muddatli kuzatuv natijalarini o'rganish maqsadga muvofiqdir.

Xulosa (Conclusion)

Xirurgiya bo'limida operatsiyadan keyingi davrda standartlashtirilgan hamshiralik parvarishi protokolini joriy etish operatsiyadan keyingi asoratlarning umumiy chastotasini 30,0 foizdan 10,0 foizgacha kamaytirishga imkon berdi ($p < 0,05$). Standartlashtirilgan parvarish operatsiya joyi infeksiyasi va postoperatsion pnevmoniya chastotasini hamda o'rtacha statsionar davolanish muddatini ishonchli ravishda kamaytiradi.

Shunday qilib, hamshiralik parvarishini standartlashtirilgan protokol asosida tashkil etish bemor xavfsizligini oshirish va davolash sifatini yaxshilashning samarali vositasi hisoblanadi. Jarrohlik bo'limlarida bunday protokollarni keng joriy etish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Allegranzi B., Bischoff P., de Jonge S. et al. New WHO recommendations on preoperative measures for surgical site infection prevention // The Lancet Infectious Diseases. – 2016. – Vol. 16, No. 12. – P. e276–e287.
2. Berrios-Torres S.I., Umscheid C.A., Bratzler D.W. et al. Centers for Disease Control and Prevention Guideline for the Prevention of Surgical Site Infection // JAMA Surgery. – 2017. – Vol. 152, No. 8. – P. 784–791.
3. Ljungqvist O., Scott M., Fearon K.C. Enhanced Recovery After Surgery: A Review // JAMA Surgery. – 2017. – Vol. 152, No. 3. – P. 292–298.
4. Muhammadiyeva L.A. Hamshiralik ishi asoslari. – Toshkent: Tibbiyot, 2021. – 312 b.
5. Tanner J., Padley W., Assadian O. et al. Do surgical care bundles reduce the rate of surgical site infections? // Surgery. – 2015. – Vol. 158, No. 1. – P. 66–77.
6. Каримов Ш.И., Кротов Н.Ф. Хирургические болезни. – Ташкент: Иqtisod-Moliya, 2019. – 685 с.